

Symbolika i kultura duchowa

W przypadku ekowojowników mamy do czynienia z konglomeratem wierzeniowym zaczerpniętym z rozmaitych tradycji kulturowych. Symbolika używana przez *Road Protesters* jest analogiczna do symboli wyko-

rzystywanych przez ogólnie rozumiany ruch alternatywny. W szczególności przez niezwykle prężnie działający w Wielkiej Brytanii ruch *New Age*. Najczęściej wykorzystywanymi symbolami są: wszelkiego rodzaju spirale, koła, plecionki celtyckie, krzyże oraz motywy roślinne (kwiaty, liście etc.). Większość z interesujących nas emblematów została bezpośrednio zapożyczona z symboliki ludów historycznych: kultur megalitycznych, Celtów oraz Indian. Jednoznaczne określenie źródła pochodzenia symbolu jest prawie niemożliwe przede wszystkim ze względu na mnogość przeróbek i przekształceń wzorów. Również

Motyw drzewa
wyrzeźbiony w kamieniu
– *Pollock Free State*.

dlatego, że na wskutek zmiany kontekstu w którym są używane, stały się one znakami uniwersalnymi, wielokulturowymi. Nie to jest tu jednak najistotniejsze. Najważniejszy jest fakt potrzeby używania takich, a nie innych określników własnej odrębności kulturowej.

Symbolikę tę wykorzystuje się począwszy od nadruków na koszulkach, poprzez motywy zdobnicze w prasie i biuletynach, ozdoby (naszyjniki, wisioriki, medaliki, tatuaże), a skończywszy na formach ozdabiających domy, tabliczkach z nazwami obozów czy usypywanych z piasku naziemnych rysunkach. Jednym z najbardziej popularnych symboli brytyjskiego ruchu ekologicznego jest symbol Matki Ziemi Indian Hopi. Jak już zostało to wcześniej zasygnalizowane, Matka Ziemia jest dla ekologów najistotniejszą wartością. Dlatego właśnie ruch ekologiczny oraz posiadający zbliżoną formę ruch *New Age* odwołują się do dawnych symboli związanych z naturą. Nie mniej istotnym motywem zdobniczym wykorzystywanym przez ruch ekologiczny jest symbolika drzewa.

Drzewo od zawsze zajmuje istotną rolę w kulturze człowieka. Począwszy od

Kamizelka pracowników ochrony autostrady z motywem plecionki oraz napisem SECURE-TREE - Fairmail.

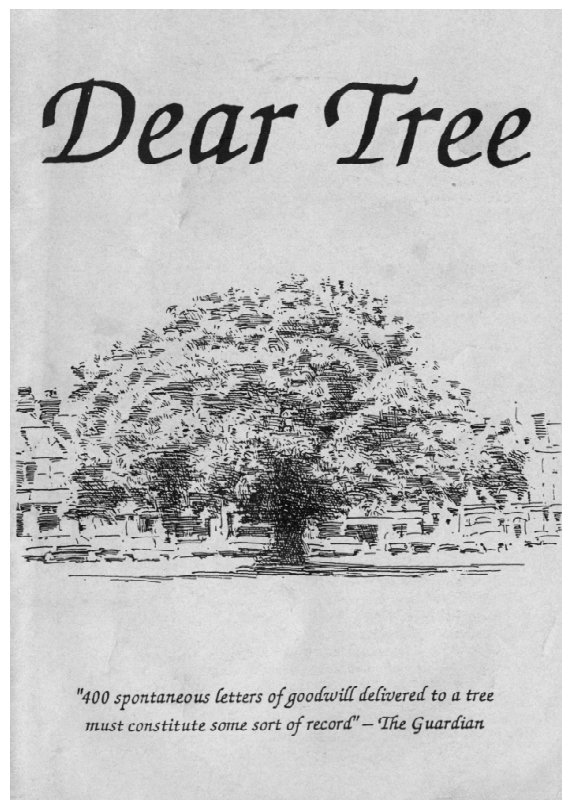
Celtycki symbol smoka –
wiosenny festiwal
w Newbury.

pierwszych rytów naskalnych, poprzez Drzewo Wiadomości Dobrego i Złego w Starym Testamencie po szamańskie drzewo łączące świat ziemski z światem duchów. Ów symbol jest obecny w wielu religiach i kulturach. Dla ruchu ekologicznego drzewo jest ikoną natury. Jest obrazem idealnej formy i świętej istoty. Drzewo traktuje się jako byt odczuwający, w tym kontekście próby jego obrony – jako żywej istoty – wydają nam się bardziej zrozumiałe. W przypadku ekowojowników szacunek dla drzewa przejawia się m.in. podczas budowy domów usytuowanych wśród jego konarów. Elementy konstrukcyjne mocowane są za pomocą lin, z pominięciem gwoździ. Ekowojownicy dbają o to, aby nie skaleczyć, nie uszkodzić drzewa. Drzewo staje się

niejednokrotnie symbolem oporu, jedną z „postaci” akcji bezpośredniej. Sytuacja taka miała miejsce podczas jednego z pierwszych protestów w Londynie. Kasztanowiec z dzielnicy Wanstead, do którego przymocowano skrzynkę pocztową, otrzymywał listy od zainteresowanych kampanią osób z terenu całej Wielkiej Brytanii. Oto przykład jednego z nich, opublikowanego w książeczce „*Dear Tree*” będącej zbiorem

400 listów: „Drogie drzewo, mam nadzieję że będziesz jeszcze żyć przez wiele lat. Potrzebujemy drzew, nie autostrad. Dzięki Bogu czas pokaże, że sprawiedliwość jest po naszej stronie”.¹⁸ Mamy więc do czynienia z zabiegiem symbolicznej personifikacji drzewa – poprzez traktowanie go jako istoty żywej i świadomej, staje się ono sprzymierzeńcem ekologów. Kultem bezpośrednio związanym z drzewem jest druidyzm. Według językoznawców, nazwa druid wywodzi się z rdzenia *dru-* oznaczającego drzewo lub dąb, oraz końcówki *-id*, która posiada wiele znaczeń i może oznaczać nadzieję, troskę, wolę, życzenie, stopień wiedzy. Druidzi w czasach Celtów pełnili rolę duchowych przywódców, kapłanów, a druidyzm był instytucją porządkującą ład społeczny. Także w kulturze *Road Protesters* odnajdziemy bezpośrednio nawiązania do druidyzmu. Ten odradzający się w Wielkiej Brytanii ruch neopogański aktywnie wspiera protesty przeciwko wycinaniu drzew, niejednokrotnie przyłączając się do akcji bezpośrednich. Sytuacja taka zaistniała w Fairmail i Newbury, gdzie obecny był duchowo wspierający ekowojowników druid Arthur Pendragon.

Broszura *Kochane Drzewo* zawiera 400 listów popierających kampanie w Wanstead.

18. *Dear Tree*, NO M 11 Link Road Campaign, London, 1996, s. 27.

Legenda akcji
anty–autostradowych Arthur
Pendragon, współczesny
Druid.

Szeroko rozpowszechnionym i adaptowanym do współczesnego ruchu *Road Protesters* jest mit o *Greenmanie*, pół człowieka, pół drzewie. Uosabia on ducha i strażnika drzewa. Nawiązania do tego mitu zaobserwować można np. przy okazji festiwali, gdzie pojawiają się osoby przebrane za *Greenmana*, jak również w zdobnictwie. Tak więc można pokusić się o twierdzenie, iż symbolika oraz wierzenia związane z drzewem są jednym z najistotniejszych elementów kultury duchowej *Road Protesters*.

Kolejnym istotnym elementem wierzeń ekowojowników jest kult ognia. Korzenie tego kultu wywodzą się z tradycji pogańskich. Kult ognia jest wspólny dla wielu kultur historycznych. Na fakt ten zwraca uwagę m.in. nestor etnografii, sir James George Frazer. Zastanawiając się nad istotą kultu ognia, Frazer stwierdza: „ogień w każdej postaci, zarówno jako ognisko płonące w ustalonym miejscu lub jako pochodnie, z którymi chodzi się od domu do domu, jako żarzące się węgielki lub popioły pobrane z tłącego się ogniska, wywiera zawsze dobroczynny wpływ na plony

i ludzi. Jest to albo moc pozytywna dodająca sił życiowych, albo też negatywna chroniąca przed takimi niebezpieczeństwami i klęskami jak pioruny, błyskawice, pożary, wędnięcie roślin”.¹⁹ Ruch *Road Protesters* zaadaptował ten kult. Jako przykład dla zilustrowania tego twierdzenia można przytoczyć przykład nieustająco płonącego ognia na terenie obozu *Pollock Free State* w Glasgow. Palenisko usytuowane w centralnym miejscu obozu płonęło od pierwszych dni trwania akcji aż do momentu jej zakończenia, a z czynności podtrzymywania „świętego ognia” uczyniono swoisty rytuał.

Ekowojownicy obdarzają ogień szacunkiem nie mniej silnym jak drzewa. Wyrazem tego są ogólnie podzielane przesady, iż do ogniska nie można spluwać, wrzucać do niego śmieci, ani gasić go moczem (zachowania łamiące te zasady są gremialnie potępiane). Ognisko jest istotnym elementem spotkań grupowych, to wokół niego zbierają się uczestnicy festiwali.

Roczny kalendarz obrzędowy *Road Protesters* skoncentrowany jest wokół świąt zrównania i przesilenia. Wtedy to we wcześniej wyznaczone miejsca (mogą to być zarówno obozy *Road Protesters*, jak i punkty, którym przypisuje się szczególną, magiczną moc takie jak kamienne kręgi w Stonehenge, Avebury, czy też wzgórze Glastonbury) zjeżdżają się zainteresowani z terenu całego Albionu. Zazwyczaj święta te przebiegają wedle podobnego scenariusza: po uprzednio

19. James Frazer,
Złota gałąź, PIW,
Warszawa 1996, s. 465.

przygotowanej części artystycznej, koncercie lub przedstawieniu teatralnym, rozpala się ogniska, by przy muzyce, śpiewie i zabawach spędzić czas do rana.